

MARY (52) *sb pl t*

mar- (w tym 1 r. błędne znakowanie), mår.

N mary (13). $\diamond$ *G* mår (9). $\diamond$ *D* marãm (1). $\diamond$ *A* mary (16). $\diamond$ *I* marami (7); -ami (6), -(a)mi (1).
 $\diamond$ *L* marach (6); -ach (3) *BierEz*, *KochPs*, *CiekPotr*, -åch *BielKron* (3).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

*Nosze, na których kładą ciało zmarłego, także trumna; feretrum BartBydg, Mącz, Calag, Calep, Cn; sandapila Mącz, Calag, Calep, Cn; locus Mącz, Calag, Cn; capulus Mącz, Calep; capulum Mącz, Cn; urna Calag, Cn; lectus mortuorum BartBydg; lectus in quo mortui ferebantur, libitina, loculum Mącz; arca (lapidea), ferculum, lectus Stygius, sarcophagus Cn (52) : A przifłapiwłfy ku marãm/ dotknął fie ijch ij rzekl: Młodzieńcze tobie mowię włtån. *OpecŻyw* 44v; Feretrum, dicitur lectus mortuorum, mary *BartBydg* 57b; *RejKup* f4v; *HistAl* G2v; *BielKom* C8; Pogrzeb iego był znãmieniće [prawowan [...]: Každy [...] Chorązy s swoią chorągwią pod ziemłkim Herbem nã koniu zbroynym był/ ktorych było o trzydzyeści/ thákże wiele y mar pod przykryciem rozmaitych farb Złotogłowow. *BielKron* 425, 425v [4 r.]; *Mącz* 37b, 122b, 155d, 192a, 196c, 259b, 367a; Gdyż nã ten czås bywåią tåk okrutne fwary/ Ze więc każe zã łobã drugi woźic Måry. *Prot* B4v; Przyniefiono wnet fwiece połpołu z marãm *HistLan* E4v, E4v; *Calag* 481a; *SkarŻyw* 195, 528 [3 r.], 600; *WisznTr* 34; *Calep* 162b, 414b, 943b; *WujNT Luc* 7/14.*

W połączeniach szeregowych (3): *KrowObr* 76; Bo fie iuz tãm/ iefzcze ciało do grobu nie będye włożono/ pocznie łzårpåninã około niego/ thák iż ledwe zãleb chodźic nie będã/ około onych wborow iego/ odzyeråiãc mãry/ wozy/ konie/ y infze przypråwy *RejPos* 243; *KochPieś* 55.

W charakterystycznych połączeniach: mary drogo słane, pokryte; kupic mary, odzierac, przykryc, wozić, zbudowac; dotknac (dotykać) się mar (2); przystapic ku maram, do mar (3); z marami przysc.

Fraza: »wymorzy-ć się na mary« = umrzesz (1): Ale ty nędzny mrzygłodye/ Chleb s łolã iadałz po wodzye/ O iãkie to twoie dary/ Wymorzyć fie to nã mãry *BielKom* F.

Zwroty: *peryfr.* »mary gotowac« = *spodziewac się swojej lub czyjejs śmierci* [szyk zmienny] (3): A thy nieflãchetniku/ czoś fie nãdziewał byc małżonkiem moim/ miałto małżeńkiego łozã/ mãry/ á miałto wefelã/ pogrzeb/ rokãz åbyc przyiaciele twoi gotowáli. *GórnDworz* Y6v; *RejZwierc* 118; *KochPam* 87.

»iść za marami; przed marami iść, jechać« = *być w orszaku pogrzebowym* (2;1:1): A łam krol Dawid/ łzedł zã marãm [ibat post feretrum]. *BibRadz* 2.Reg 3/31; Przed marãm [...] iechał Ian Tårło w zupełnym kiryfie *BielKron* 425v, 425, 425v.

peryfr. »na marach widziec, ujzrzec« = *doczekac się czyjejs śmierci* (1:1): Mnodzyć [...] Słowy chorego zãłuiã. Ale by przedsię woleli/ By go nã marãch widzieli. *BierEz* P3; *KochPs* 60.

peryfr.

»widziec swe mary« = *spodziewac się śmierci* (1): Niełzczeńcić dułzẽ trapi/ trołki niemãłz miãry/ Zywot iuz widzi prawie fwẽ mãry. *KochPs* 131.

»na mary wložyc, wstawic« [szyk zmienny] (2:1): *GliczKsiqz* E5v; Potym Papieź z kfiãżety wložywłzy ciało Alełszego nã mãry/ y niefli ie w połrzod miałtã. *HistRzym* 126; *HistLan* E4v.

peryfr. »włożyć, włożony na mary« = *umrzeć, umarły* (2): *GórnTroas* 53; niżli flub zálzedł do małżeńńkiewy wiary/ By mię było włożono bez dułze ná máry. *PudłDydo* B3.

Wyrażenie: peryfr. »na marach będący, leżąc« = *umarły* [szyk 1:1] (1:1): *KochPs* 60; otoć połłał Bog iefzcze przyiacielá, prołto iákoby iulz Ná márách będącemu. *CiekPotr* 36.

W przeni (1) : Iákoś temu vmárłemu łtánąc rołkazał: ták rołkaż łtánąc mym grzechom y złym łkłonnościom moim [...]. Dotkni łię ręką łwoią tych mar/ tych złych nałogow moich/ áby wltály y łtánęły *SkarKaz* 387b.

Synonim: tragi.

MM